

JUSTITSMINISTERIET

Folketinget
Retsudvalget
Christiansborg
1240 København K
DK Danmark

Dato: 11. juni 2025
Kontor: Straffuldbyrdelseskontoret
Sagsbeh: Simone Athene Rahbek
Sagsnr.: 2025-06679
Dok.: 3741906

Besvarelse af spørgsmål nr. 1158 (Alm. del) fra Folketingets Retsudvalg

Hermed sendes besvarelse af spørgsmål nr. 1158 (Alm. del), som Folketingets Retsudvalg har stillet til justitsministeren den 26. maj 2025. Spørgsmålet er stillet efter ønske fra Karina Lorentzen Dehnhardt (SF).

Peter Hummelgaard

/

Thomas Jørn Rasmussen

Slotsholmsgade 10
1216 København K.

T +45 7226 8400

www.justitsministeriet.dk
jm@jm.dk

Spørgsmål nr. 1158 (Alm. del) fra Folketingets Retsudvalg:

”Vil ministeren – idet en socialdemokratiske justitsminister under behandlingen af B 249 (folketingsåret 2020-21) lovede at se på området for behandlingsdomme, og den nuværende minister har lovet at se på det, efter at den tværministerielle arbejdsgruppe om retspsykiatri var færdig, nu redegøre for, hvornår arbejdet med beslutningsforslaget går i gang?”

Svar:

1. Beslutningsforslag nr. B 249 om nedsættelse af en kommission vedrørende proportionalitet mellem lovovertrædelse og sanktion ved anbringelses- og behandlingsdomme lagde op til at pålægge regeringen inden udgangen af 2021 at nedsætte en kommission, der i forbindelse med den bebudede 10-årsplan for psykiatrien skulle komme med forslag til ændringer af straffelovens §§ 16 og 68-73 a om straffrihed og særforanstaltninger, så der bliver større proportionalitet mellem lovovertrædelse og sanktioner for personer, der har fået en anbringelses- eller behandlingsdom. Formålet med kommissionsarbejdet skulle være at nå frem til en model, hvor særforanstaltninger udelukkende anvendes i sager om farlig kriminalitet, der almindeligvis ville føre til en fængselsstraf, og hvor særforanstaltninger desuden ikke har en varighed, der er væsentlig længere end varigheden af en fængselsstraf. Beslutningsforslaget blev ikke vedtaget.

Under behandlingen af beslutningsforslaget tilkendegav den daværende justitsminister, at ministeren var enig i, at der var grund til at se på, om der gøres nok for at sikre retssikkerheden for de folk, som bliver idømt anbringelses- og behandlingsdomme, men understregede hertil, at proportionaliteten skal være mellem risikoen for ny kriminalitet og foranstaltningens art og længde. Den daværende justitsministeren tilkendegav desuden, at det var forventningen, at den tværministerielle arbejdsgruppe til analyse af det retspsykiatriske område ville tage fat på en del af de udfordringer, der blev peget på i beslutningsforslaget, og at ministeren, når arbejdsgruppen havde afsluttet sit arbejde, var åben for at se på, om der var behov for at gøre noget i forhold til den materielle regulering af området. Justitsministeriet har i besvarelsen af 15. august 2023 af spørgsmål 1029 (Alm. del) fra Folketingets Retsudvalg efterfølgende oplyst, at justitsministeren vil afvente afrapporteringen fra arbejdsgruppen og herefter

overveje behovet for at ændre reglerne om anbringelse- og behandlingsdomme nærmere.

2. Formålet med foranstaltningerne er at behandle og forebygge lovovertrædelser fra personer, som ikke findes egnet til at blive idømt almindelig straf. Det følger således af de gældende regler, at personer, der af retten findes omfattet af straffelovens § 16 eller § 69, kan idømmes en foranstaltning i stedet for straf, hvis det findes formålstjenligt for at forebygge yderligere lovovertrædelser.

Ved vurderingen af, hvilken foranstaltning der bør nedlægges påstand om, indgår en afvejning af sikkerheds- og behandlingsmæssige hensyn, men også proportionalitetsbetragtninger under hensyntagen til kriminalitetens art og grovhed.

Det er anklagemyndighedens opgave at nedlægge påstand om den foranstaltning, der efter anklagemyndighedens opfattelse ud fra lægelige anbefalinger og sagens karakter i øvrigt er mest formålstjenlig for at forebygge yderligere lovovertrædelser.

De foranstaltningstyper, der kan anvendes over for personer, der er sindssyge eller i en tilstand sidestillet hermed, kan inddeles i tre hovedgrupper: Anbringelsesdom, behandlingsdom og dom til ambulat behandling.

For så vidt angår dom til anbringelse anvendes denne type foranstaltning, når den gældende person er sindssyg og frembyder en sådan fare for sikkerheden, at vedkommende alene skal kunne udskrives ifølge en retskendelse. Den pågældende person kan derfor ikke udskrives af en overlæge og vil være indlagt indtil, at retten bestemmer, at vedkommende ikke længere frembyder en sådan fare, at denne foranstaltningstype er nødvendig og kan ændres eller ophæves.

Anderledes forholder det sig i domme til behandling eller ambulat behandling, der er relevant i tilfælde, hvor behandlingsmæssige hensyn træder i forgrunden, eventuelt hvor behandlingen skønnes at kunne foregå uden behov for indlæggelse, og hvor hensynet til sikkerheden ikke er så påtrængende, at domstolskontrol med udskrivning kan anses for påkrævet. Dette betyder, at den pågældende person i kortere eller længere perioder ikke nødvendigvis er indlagt, og at overlægen vil kunne udskrive personen,

herunder til fortsat ambulat behandling samt kunne træffe bestemmelse om indlæggelse/genindlæggelse.

For så vidt angår fastsættelse af længstetid er det efter straffelovens §§ 68 a eller 69 a udgangspunktet, at der fastsættes en længstetid på fem år for en foranstaltning, der medfører eller giver mulighed for, at den pågældende skal anbringes i institution, medmindre der er tale om en foranstaltning, der ud fra karakteren af forbrydelsen ikke tidsbegrænses, eller hvor der idømmes en foranstaltning uden mulighed for indlæggelse. Bestemmelserne i straffelovens §§ 68 a og 69 a har til formål at sikre, at særforanstaltninger så vidt muligt tidsbegrænses, samt at der gennemføres en regelmæssig domstolskontrol med tidsubestemte foranstaltninger.

Længstetiden udelukker ikke, at der i medfør af straffelovens § 72 inden udløbet af de som udgangspunkt fem år træffes afgørelse om ændring eller ophævelse af foranstaltningen, f.eks. hvis den dømtes forhold i foranstaltningstiden ændrer sig. Det påhviler således anklagemyndigheden, at en foranstaltning ikke opretholdes i længere tid og videre omfang end nødvendigt.

De regionale statsadvokater, der fører kontrol med idømte foranstaltninger, indhenter derfor som udgangspunkt én gang årligt en erklæring om behovet for at opretholde foranstaltningen fra de myndigheder, der varetager fuldbyrdelsen af foranstaltningen. Dette gælder uanset, om der er fastsat en længstetid for foranstaltningen. På baggrund heraf foretages en vurdering af, om der er grundlag for at opretholde, ændre (herunder lempe eller skærpe), forlænge eller ophæve foranstaltningen. Foranstaltningen kan udløbe, f.eks. hvis længstetiden er nået, og der ikke er særlige omstændigheder, som taler for at forlænge foranstaltningen, eller hvis en forlængelse ville være uproportional. Der kan på samme måde påstås ophævelse af en foranstaltning, hvis fortsat opretholdelse er uproportional, eller foranstaltningen ikke længere er nødvendig.

Derudover kan overlægen ved den behandlende institutions ledelse og kriminalforsorgen, jf. straffelovens § 72, stk. 2, af egen drift anbefale ændring eller ophævelse, hvis en foranstaltning f.eks. ikke længere skønnes nødvendig.

3. I maj 2025 offentliggjorde den tværministerielle arbejdsgruppe til analyse af det retspsykiatriske område sin rapport ”Kortlægning af retspsykiatrien”.

Arbejdsgruppen fandt, at psykiatrien fortsat skal have fokus på muligheden for at foretage underretning af anklagemyndigheden, såfremt det er overlægens vurdering, at en patient er velbehandlet og ud fra et behandlingsøjemed ikke længere bør være indlagt i psykiatrien. Arbejdsgruppen bemærkede hertil, at det er væsentligt for den foranstaltningsdømtes retssikkerhed, ligesom det ikke er omkostningseffektivt, at en foranstaltningsdom opretholdes unødigt.

Arbejdsgruppen anbefalede derfor, at der i psykiatrien og kriminalforsorgen – i samarbejde med statsadvokaterne – udarbejdes interne retningslinjer for, hvornår det er relevant for myndighederne at fremsende uopfordrede anmodninger til anklagemyndigheden, således at foranstaltningsdomme ikke opretholdes længere end nødvendigt.

4. Som det fremgår ovenfor, er der, uanset den af retten fastsatte længstetid, mulighed for at ophæve en idømt foranstaltning, hvis fortsat opretholdelse af foranstaltningen er uproportional, eller foranstaltningen ikke længere er nødvendig. Herudover vil der blive fulgt op på arbejdsgruppens anbefaling om retningslinjer for, hvornår det er relevant for sundhedsmyndighederne at fremsende uopfordrede anmodninger til anklagemyndigheden om ophævelse af foranstaltninger, så det sikres, at der fra alle involverede myndigheder er fokus på foranstaltningens tidsmæssige udstrækning. På den baggrund har jeg ikke aktuelle planer om at se yderligere på området for længstetid for foranstaltninger.